

שאלה ו יב

הרב יצחק

שום איסור בעולם כי ראוי לילך על העמוד מזה אף דיוע שח"כ לא יוכל לקיים להחפץ עם הכבוד מותר לכתחילה משום דהעוסק במצוה פטור מן המצוה. וגדולה מן ק"ל בס' רמ"ח דמותר להפליג אפילו בע"ס כשהוא לברר מצוה אפילו כשיודע שצריך לחלל שבת אח"כ. ע"כ כ"ל דמותר לילך לסעודת מצוה דוקא אף שיוצע בזה לצורך להחפץ יחידי וכן אם יודע שיהיה מהכרח לצורך ברכת המזון בלא ויאון אפילו הכי מותר לילך לסעודת מצוה דוקא. מעשה זה דהוי כעוסק במצוה כו' וכ"מ קצת בס' ק"ל ס"א אף ש"ל דיהיה צריך לבטל לצורך ביד"כ כדי שלא יקפיד בע"הכ מותר לכתחילה לאכול שם כמאמץ בפ"ב שאכלו ע"ס:

אבר כלע"ד ג"כ דאינו מחויב לילך שאינו בכלל מ"ס ב"ד בס' כס"ה דהוי כמנוחה לשמים וזה פשוט. ואפילו בכלל מצוה כל דהו כמי ליחיה ונהי נמי דליתא בכלל מצוה הבאה בעבירה אם ילך משום דהולך בהיתר מתחילה אבל עכ"פ איתא בכלל מ"ס בירושלמי דחלה כ"ח ובשבת י"ד אם עשיתו כמאמץ הרי הן מצות ואם לאו אינן מצות וכ"ל דלא פלגי שם המ"ד שם בדרון כזה וכ"ע מורים ע"ס. וא"ל על מ"ס דבלא בערות מצוה אינו ראוי לילך כשיודע שיהיה צריך להחפץ ולצורך בלא ויאון כו' והא מעשה בכל יום שהולכים אפילו לטויל כמה פרסאות ואבטל מלהחפץ במינן כל ימי משך עבוד בדרך בהכרח ואין פוגה בזה לאסור. לא דמי דהסם הולך וקוץ בשעת היתר ואין עליו שום חיוב או ואח"כ ממילא בא הפטור ולא עושה שום עבירה או אף מניעת המצוה. אבל הכא צריך לשאת עבירה בפועל להחפץ ולצורך לבדו שהוא איסור עכ"פ. הא יוכל לילך משם לזה"כ אף קשה לו לפרוש או מפני הכבוד ואף יכניס עצמו מתחילה לזה. ובש"ס בית יעקב ס"ל יתבאר חילוקי דינים בזה ואינם מוכרחים ע"ס: וש"ל

שאלה ז

שאלה אם מחויב אדם להשתדל להחפץ עם הכבוד אף במקום שיבא לידו הפסד ממון. בס' דא"ל להמתין על הכבוד באיזה מקום יתפטר בביתו או בזה"כ:

תשובה כלע"ד דאינו מחויב מזה הדין אם לא ממדת חסידות. כמ"ס בני ר"א בניעין ל"ח ובברכות מ"ז דשחרר עבדו עבדו כדי להחפץ בעשרה ופ"ד בניעין והיכי עבד הכי והא אר"י המסחר עבדו עובד בעשה ומשני מצוה שאני דאפילו לעבד בעשה מותר משום להחפץ בעשרה. וכ"ס שם הראש דמשום איסור או מצוה מותר לשחרר כו' ולא הוכיח מצוה דרבים דווקא ע"ס אבל בברכות שם משני מצוה דרבים שאני ופסק שם הראש דלא אחי עשה דיחיד ודחי מצוה דרבים אפילו מצוה דרבנן בלא להחפץ

מצוה אחרת ובפרט שיכול לקיים שניהם כמ"ס וא"ל מ"ס ב"ד סי' תקס"ד בשם ח"ה דמחן שמתענה ביום חופה כו' שיתפלל קודם החופה אם עושים החופה טרם התפילה כדי שיכול לשמח מן הכוס אחר שהתפלל ענינו בתפלתו ולא ישקה קודם שהתפלל. לא קשה מידי חדא ד"ל דמייירי באם יוכל להחפץ בעשרה קאמר דלא ישתדל לעשות כן ויותר טוב כדי שיכול לשמח כו'.

ואף אם ח"ל דביחוד קאמר וציתו להחפץ ביחוד בשביל זה עכ"ל אינו ראוי כלל להקדש דהתם כבר התענה ומחויב עתה לשמח מן הכוס של ברכה ע"פ הדין קצת וע"פ המנהג קצת וח"כ יותר טוב שיתפלל כדי שיכול לשמח דה"ל כאלו פ"ס לא יתענה משיעור ומן תפילה ואילך וכ"כ ה"ח סי' תקס"ד ולבוש סי' תקס"ד דאל"ה מי התיר לו שלא להשלים. או י"ל דהתם דהתענית אינו אלא מן משום תשובה ואם כן אין צורך להשלים כמה שכתבו בני מי שמתענה עשרת ימי חטובה:

גם אין שייך להתענות אח"כ. אם כבר נתקפרו עונותיו וכ"מ בספר נחלת שבעה דף כ"ח ע"ב. או העעם משום שכרות וא"כ פשיטא דאין צורך להשלים אחר החופה אבל הכא שרוצה להקיל להתענית ולהפסיק ורוצה להחפץ יחידי פשיטא דאינו ראוי:

ובגדרון אם ילך על סעודת מצוה ויתפלל לבדו קודם או ימתין עד עת תפילת הכבוד ואם לא ילך כלל חושש משום דהוי כמנוחה לשמים כמ"ס בס' רס"ה. כ"ל דאסור לעשות כן כהי דאין אסור מזה שיתפלל קודם תפילת הכבוד דהי אינו אסור רק כשמתפלל במקום הכבוד שעדיין לא התפללו מעטם שכתבתי בסמ"ו. אבל עכ"פ מצוה יותר להחפץ בעשה שהכבוד מתפללן כמ"ס בס' ז' ס"ט. ועוד דאם יתפלל תחילה יתקף עושה איסור לכתחילה כשמתפלל ביחוד ואינו ראוי לעשות בשביל מצוה אחרת דהא אפילו במקום שדוחין העשה דוקא בעשה שצריך על ל"ת כגון כלאים בצניעות ועילה בבהרת עמ"ס בירושלמי פ"ז דנוזר ג"א ופ"ג דברכות והובא בתוס' פ"ז דסוטה דל"ח (ומעטם זה כ"ל דאין לעבד לפני המתפלל חוד ד"א אפילו כדי להחפץ בכבוד ואם לא יעבור לפניהו אי"ל לכנוס בזה"כ להחפץ אע"פ כן אינו ראוי מעטם זה. דבשעה שצריך לפניהו אינו מתפלל. וזוהי זה העעם היה כ"ל להקיר דאמרינן בם בראש דרבנן דעשה דרבנן דוחה ל"ת דרבנן כי כל זה פשוט דאינו אלא מדרבנן וכמ"ס הראש בברכו' וזהו כחבו בני ניעור חזן דרבנן ב"ט שני דרבנן ועמ"ס בא"א בס' תמ"ו סק"א וכן כלע"ד דאי אם יוכל להשלים למינן יוכל לעבד כגד המתפלל כי מצוה דרבים דחי ל"ת אפילו בעשה שאינו מקיים לי' למ"ע ועמ"ס בס' ו' י' עוד י"ל דהיכי דע"י פשיעה ל"א דיבא עשה כו' כמ"ס במ"י פ"ח דובאים ונתום' צערינן ק'.

אבל אם ימתין מלהחפץ כו' אינו עושה בזה

<http://www.otzar.org> הודפס מאתר אוצר החכמה

שאלה ז

דחי מל"ת קודם דמקיים מ"ע וע"כ הארכו לעמוד
מאוס דמל"ת קל וז"ע הוא חסיד מיני' לכה
הוא דחי אפילו בעירובא דל"ת מקיים מ"ע
ול"ק מידי דבאמת י"ל דתיבת בשהולא הוא ט"ס
או אישגרת לישן והל"ל הדיא דברכות
אח"ל דבניין כתבו השולח י"ל דר"ל דעוכח כן
במס"ל מפרק השולח דקשה אהאי דברכות ומכאן
לחלק ככ"ל כך י"ל אף שהוא דוחק קצת
אבל כלע"ד אף אם לא היה בוונת החוש' כן
וס"ל דאפילו גבי ענד א' ה"ל דחיי מל"ת קודם
דמקיים מ"ע. אפשר דלא נחש להאי סברא
דבנתתי ד"ל דמאי למשכא בענד א' בעירובא
כו'. אך בשני ענדים כלע"ד דלא הוי בעירובא כו' :
ומב"ש יוחא לו מס"ל בס"ו דהרשות ביד מי
שדואה ליה לבה"כ וצריך ליה להי מתפלל
דאינו ראוי מטעם דפקר מל"ת דרבנן מקמי
דמקיים מ"ע להספיל עס הכבוד אבל אם צריך
אליו לצרכא לעשרה דמוסר למעקר מל"ת אע"כ
דעדיין אינו מקיים מ"ע. וא"ל דאזני הסם
גבי ר"א ד"ל דלא היושם כלל עשרה. וע"כ שייך
מאזה דרבים וזאן י"ל דמזו להספיל גי' אח"כ
כשיסיים זה ד"ל דבינו בינו יספרו זה מזה ועוד
דהא הכא אחר ג"כ שבא לבה"כ ולא מאז משמע דהי'
יכול למאז אח"כ ואע"פ כן שחרר כו' :

והנה בעל מ"א הניח בצ"ע בס"ו ז' ס"ק
כ"ט על הר"ן. וז"ל הר"ן בפ' השולח
המשחרר עובר בעשה משמע דלאו עשה גמור
דבג' פרכין מיידיי מעשה דר"א כו' ומפרקינן
מאזה שאני ואי עשה גמור הוא הכי דחיינן
עשה שחזרה מאוס האי מאזה (כוונתו וזו מאזה
דרבנן היא ומע"ש הרא"ש ותוס') ויש חסידים
הטעם דאסור השחרור טעם מסתת חנם וזינן
דאיכא מאזה לאו מאוס חנינה דיהו קא עביד
וה"ל כניסין דאי ע"כ וכתבנא"ל וז"ע דא"כ מאי פריך
בגמ' מאזה הבאה בעבירה הי' דלדבריו ליכא
עבירה כלל ע"כ. וי"ל לשיטת הר"ן דלא רצה
לסרן כע"ש המו' והרא"ש ע"ו וסידר בע"א אבל
עכ"פ נריך לחרן אליבא דהר"ן ג"כ ל"ל פריך
בהשולח מאזה הבאה בעבירה וכו' וע"כ ס"ל דדוקא
בברכות שייך קושיא הכ"ל ופירוקא דמאזה דרבים שאני
מאוס דהתם בברכות שייך לא תחנם דע"כ צריך
לומר דהיא אזהב לענד א' יותר מחנינו ושייך
לא תחנם כע"ש שם וע"ו פריך כו' ופירוקא דרבים
שאני ומותר אפילו בזהו"ל קמיידי כך ג"כ
ומלשון המבואר שם בנתיב ומכ"ש מלשון
הרא"ש מוכח דאינו אלא מידת
חסידות אבל פשיטא דאינו מחויב לשחרר עבדו
כדי להספיל בעשהולא אמרו רק שלא לעבד
מן הספלה בשגיל הפסד עמון בא"ש בס"ק"ע"ש
ואפילו היכי דטריחא מלחא משמע דפטור כח"ש
בפ"ק דברכות ו' ב' ע"ש. וא"ל דאמר הכי הוסי'
שיע דהיא מאזה גדולה כו' דהא ע"ו לא פריך
ליה אלא על שלא הספיל בשעה שהגבור מתפללים
פריך

להספיל ב' ולכאורה מותרים זה את זה דבניטין
אמרו מאזה לבד ובברכות א' מאזה דרפס דוקא :
ונלע"ד לתרן דבניטין דס"ל להס"ם דאיירי
מאזה ענד וא"כ י"ל דשייך בעירובא
מאזה דקענד מ"ע דחי לל"ת דהיינו דרך משל שהלדון
מאזה לקרמו בחורה או לומר קדים ולצרפו דאו
כשמצרפים אוחו הוא נעשה בן מורין כמשמעות
הפוסקים עמ"ס ב"ד סי' רס"ו סעי' ע' או י"ל
דאמר צפירוש כשיצרפו אוחו או יהיה בן מורין
ע"כ לא צריך לשבירת מאזה דרבים גם לא פריך שם
מאזה הבא בעבירה כי מ"ע דוחה ל"ת אבל בברכות
דשם ס"ל לר"ל דענד מצטרף בלי שחרור
וצ"ל תרי ספר ל' וסחרר חד וצריך חד דע"כ
שחרור מתחילה את האחר ואז היה ראוי לצרף
את השני אח"כ דלא שייך צירוף אח"כ היו
מתחילה ע"כ"ח ונז"ח כמה קושי' ודקדוקים בגמ'
שם ע"ש דוק :

וע"כ פריך השתא והיכי עביד הכי כו' ומאזני
מאזה שחיי ופריך מאזה הבאה בעבירה
ר"ל דע"כ המנות ל"ת היא העבירה והפ"ע היא המאזה
וא"כ באה מתחילה בעבירה שקודם לה ר"ל דלא דמי
לשאר דוכתי דחמרינן מ"ע דוחה ל"ת ולא שייך
מאזה הבאה בעבירה דהא בעירובא דחיי ל"ת
מקיים מ"ע וילפינן ל' כן מקרא אבל דוקא
בעירובא דקענד מל"ת קענד מ"ע אבל אי לא
הכי לא דמי מאוס דהוא מה"כ. ומאזני מאזה
דרבים שאני דאפילו דלא מקיים בעירובא מ"ע
הרשות בידו לדחות מל"ת. **ומזה** ראי' גדולה
לדברי ר"ם והובא בגמ' סימן תצ"ו בק"כ דס"ל
דמאזה דרבים דחי לא מעשה אפילו בעירובא
דלא מקיים מ"ע. וכן ילפינן מזה דמאזה
דרבי' אפילו היא דרבנן דחי למאזה דאורייתא.
אך באמת לא ק"ל כההיא דרי"ל דברכות וא"כ
לא נריך להאי אוקמת' דמרי ענדים היו בי
ק"ל בזה דלא כד"ס"ל לצרכא ענד למעשה כדעת
רי"ל כמ"ס הב"י סי' כ"ה אבל עכ"פ ההפסד
באקומס הם כי נגונים ומוכרחים הם למאי
דמ"ד דהלכה כריב"ל לצרכא ט' וענד. ע"כ
פסק הרא"ש דבניטין דבשגיל מאזה מותר לשחרר
ולא הוכיח של רבים כי באמת מותר לקיים כל
מאזה שיהיה ע"י שחי מ"ע מל"ת בעירובא
דקענד עובר אבל בסברא דמאזה דרבים אפילו
דרבנן. וכן מאזה דרבים לענין דקענד מל"ת
קודם קיום מ"ע דמותר הכל מוכח מפסוגיא
דברכות דחיי מ"ע לל"ת אפילו דמעקר ל"ת קודם
מאוס מאזה דרבי' : ועמ"ס חוס' פ"ק דשבת ד"ה ובי
כו' ובעירובא ל"ב ד"ה כו' אח"כ מצאתי בתוס' דפסחי'
דף כ"ט ד"ה אחי כו' דמשמעות דבריהם שבותרים
דברילכאורה. בטמ"ל דענד אחד לא מעקר
הלאו קודם לעשה כו' וז"ל ור"י מסרן דדוקא
גלא תעשה דחיייר בעינן בעירובא דמעקר לאו
דליקויס עשה אבל עשה דחיייר דחו עשה הקל
דמוכח בהשולח גבי ר"א ששיחרר ענדו כו' ע"כ
משמע דגם ענד א' אפילו. ס"ל למו' דהו'